

Mat

is	ka	ke	co	pas	ta	ur	ham	bø	ne
gry	su	ta	el	pe	piz	za	in	burg	ga
te	mø	knek	sup	ke	de	lam	na	ve	er
rett	skin	ke	ka	li	ta	me	po	nes	vår
ve	fis	per	saus	pe	pas	lår	le	pri	rull
an	pep	par	kom	pøl	ser	ku	ons	sa	pin
su	shi	me	bo	se	rib	du	ka	lat	ne
ro	kø	san	spa	gra	ma	be	ke	ja	kjøtt
får	i	kål	get	teng	de	bru	brød	ski	ve
le	to	ta	ti	ra	mi	su	ro	kal	kun

a b c d e

f g h i j

k l m n o

p q r s t

u v w x y

z æ ø å

Vibrasjon

Elastiske

Subjektivt

Menneskeøret

Svingninger

Hørselsorganet

Mellomøret

Stigbøyle

Buegangene

Basilarmembranen

Naturfag VG1
Kap 6: Næringsstoffer

karbohydrater

proteiner

forbrenning

celle

næringsmiddeltabell

vitaminer

mineraler

sporstoffer

fotosyntese

druesukker

monosakkarider

disakkarider

polysakkarider

cellulose

glyserol

fettsyrer

åreforkalking

hjerter- og karsykdommer

kar bo hy dra ter

pro te i ner

for bren ning

cel le

næ rings mid del ta bell

vi ta mi ner

mi ne ra ler

spor stof fer

fo to syn te se

dru e suk ker

mo no sak ka ri der

di sak ka ri der

po ly sak ka ri der

cel lu lo se

gly se rol

fett sy rer

å re for kal king

hjer te- og kar syk dom mer

fe	ri	le	so	ve	u	te	lan	kvel	le
hvi	e	se	ven	ner	len	ge	da	ger	der

Skjema for telling av stavelser:

Finn ordene som har tre stavelser. Sett kryss:

Begreper	Ja - det er tre stavelser	Nei - det er ikke tre stavelser
enebolig		
tomannsbolig		
rekkehus		
leilighet		
stue		
soverom		
bad		
bod		

Skjema for telling av stavelser:

Hvor mange stavelser har ordene?

Begreper	Hvor mange stavelser har ordet?	Ordforklaring
planer		
arbeidserfaring		
restaurant		
framtidspaner		
i nærheten av		
utdanning		
videregående		
lærling		
yrkeserfaring		
fabrikkarbeider		
bønder		
bondegård		
dyrker		
markedet		
landsbyen		
produserte		

Kan du finne mellomrommene?

ÅseogTonegikktilbyen.

KongenilandetvårtheterHarald.

Jegharlærthundenåplystre.

Hvavilduhatilmiddag?

Skiturenblestoppetavsnøstormogkulde.

Harduforståttpoenget?

Setningspuslespill.

Tre setninger i nummerert vanskelighetsgrad:

1. På jordet kjører vi med traktor.
2. I går lærte hunden å hente pinner.
3. Tone og Lise dro på ferie til Spania sist sommer.

Metode:

Eleven skriver ordene og klipper setningen opp i enkeltord.

Deretter blandes ordene for så og settes sammen i nye setninger (elevene får lov til å sette andre tegn på slutten av setningen – for eksempel spørsmålstegn).

Eleven skriver ned alle kombinasjonene han/hun får (både de som ”virker” og de som ”ikke virker”)

Tekstene nedenfor mangler tegnsetting.
- Det gjør at teksten blir vanskelig å forstå.
Sett inn tegn og store bokstaver 😊

Fra «Bruksanvisning for Ibarmia Bormaskiner»:

overbelastningsbeskyttelse

maskinene er utstyrt med en stoppanordning som virker i tilfelle overbelastning hvis matningen stopper under boringen og verktøyet fortsetter å rotere er det tegn på at maskinen er overbelastet når belastningen blir redusert starter også matingen igjen beskyttelsesmekanismen er innstilt fra fabrikk mekanismen kan strammes men man må være forsiktig slik at man ikke ødelegger mekanismen

vedlikehold

skift oljen jevnlig og sjekk filter (5.) for å gjøre dette gå fram som følger fjern dreneringsplugg 7 og tøm øvre tank det samme gjøres med nedre tank etterpå skru pluggene igjen løs boltene til pumpen og trekk den ut slik at man kan se filteret gjør rent og erstatt det om nødvendig skru opp påfyllingspluggene og fyll i olje den øvre tanken fylles først og den nedre tanken vil bli fylt når det renner over fra den øvre pass på at ikke oljenivået i seglass 2 kommer mye over senter skru i påfyllingspluggene oljetankkapasitet ca 3,5 l

Puss, puss, så får du en suss

Visste du at Napoleons tannbørste var i forgyldt sølv, og at den mest _____ tannbørstefargen er blå?

De første tannredskapene stammer fra 3500 f.Kr. da folk i Babylon og Egypt fant ut at det funket å gnikke en fuktig og lodden trepinne mot _____. De første tegn på tannbørsten finner vi for 600 år siden.

– Den første tannbørsten ble laget i Kina i 1498, og besto av svinebust på et skaft av bein eller bambus, sier pensjonert _____, Jarle Bragelien.

Han har blant annet jobbet med De odontologiske samlinger ved Universitetet i Oslo, hvor du finner en permanent utstilling med tannbørster gjennom historien.

Vanlig å dele tannbørste

I Norge ble vi ikke skikkelig introdusert for _____ før på 1900-tallet.

– Tannbørsten i Europa er ikke gammel, og kan så vidt dateres til 1600-tallet. Men hvis vi ser på særlig bruk må vi nok til 1700-tallet, sier Bragelien.

Tannbørsten ble i gamle dager brukt til overfladisk _____ av tennene, ikke til å forebygge hull. Det var helt vanlig å pusse tennene samtidig som du tok ditt ukentlige bad. Og hvis du i det hele tatt var så privilegert at du _____ din egen tannbørste, delte du den nok med resten av familien din.

– I Norge brukte vi mye hestetagl og grisebust som tannbørster. Like før andre _____ kom nylontannbørsten, men på grunn av krigen gikk vi tilbake til grisebust, sier Jarle Bragelien.

Tok tjenernes tenner

Norge fikk tannleger på 1800-tallet, men for hvermannsen var man bare der for å _____ tenner, og da kunne man like godt gå til den lokale smeden.

Var du rik og _____ med råtne tenner, kunne du få proteser av dine tjenere.

Protesene ble nemlig laget av friste tenner som ble trukket fra de fattiges munn.

Fordi folk måtte trekke tennene sine, ble _____ fort en populær redning. Dessverre var denne løsningen kostbar, så mange kvinner fikk gebiss i bryllupsgave, så deres ektemann skulle slippe den økonomiske byrden senere. I Norge var det også vanlig å gi gebiss i konfirmasjonsgave.

Fluorrevolusjonen

Helt frem til 1960-tallet var gebiss vanlig kost for folk flest, men snart kom en _____ innen tannhelse på banen. Det ble oppdaget at folk som bodde i byer med naturlig fluorforekomster i vannet hadde _____ tannhelse enn andre.

Fluortannkremen kom til Norge på 1960-tallet, men da bare på resept. I 1971 ble fluortannkremen og fluortablettene tilgjengelige for alle, og tannhelsen ble slik vi kjenner den i dag.

Mens mange _____ i dag velger å bleke tennene, var ikke dette godt nok for Mayafolket. For 2500 år siden brukte de en primitiv drill til å _____ tennene sine med smykker. Mange valgte å lage små hull i tennene for å fylle dem med edelstener.